

EDUKACYJNA ANALIZA TRANSAKCYJNA

NR 4

Pismo Zespołu Badawczego Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej
Instytut Pedagogiki
Zakład Pedagogiki Społecznej i Terapii Pedagogicznej
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie

Lista recenzentów

prof. zw. dr hab. Bolesław NIEMIERKO (SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny),
prof. dr hab. Tatiana A. ŁAPATIK (Akademia Kształcenia Ustawicznego w Mińsku,
Republika Białorusi),
ks. dr hab. prof. UR Janusz MIAŚO (Uniwersytet Rzeszowski),
prof. nadzw. dr hab. Czesław LEWICKI (Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-
-Ekonomiczna w Jarosławiu)

Redaktor naczelny
dr hab., prof. AJD Jarosław JAGIEŁA

Zastępca redaktora naczelnego
dr Adrianna SARNAT-CIASTKO

Zespół redakcyjny
dr Dorota GĘBUŚ, dr Zbigniew ŁĘSKI, dr Anna PIERZCHAŁA,
dr Edyta WIDAWSKA, dr Zbigniew WIECZOREK

Redaktor statystyczny
dr Jan KOWALIK (Politechnika Częstochowska)

Redaktorzy językowi
dr Krystyna ŁĘSKA-CHABROWSKA (Wyższa Szkoła Lingwistyczna w Częstochowie),
mgr Ewa PALKA (Akademia Ignatianum w Krakowie)

Sekretarz redakcji
dr Anna PIERZCHAŁA

Rada Naukowa

prof. PaedDr. Ján DANEK, CSc. (Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Świętych Cyryla
i Metodego w Trnawie), prof. zw. dr hab. Larysa D. GŁAZYRINA (Katedra Pedagogiki
Przedszkolnej, Białoruski Państwowy Pedagogiczny Uniwersytet im. Maksyma Tanki),
prof. zw. dr hab. Lidia GRZESIUK (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego),
dr hab. Dorota PANKOWSKA, prof. UMCS, Doc. PhDr. Alena PETROVÁ, Ph.D.
(Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu), Doc. PhDr. Irena PLEVOVÁ, Ph.D.
(Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu), prof. zw. dr hab. Krzysztof RUBACHA (UMK
Toruń), prof. dr Zoroslav SPEVÁK (Wydział Filozoficzny Uniwersytetu w Nowym Sa-
dzie), prof. zw. dr hab. Bogusław ŚLIWERSKI (Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. M. Grzegorzewskiej), prof. zw. dr hab. Marian ŚNIEŻYŃSKI, Akademia
Ignatianum w Krakowie, ks. dr Antoni TOMKIEWICZ (KUL w Lublinie), dr hab. Ewa
WYSOCKA (Uniwersytet Śląski), prof. zw. dr hab. Władysław P. ZACZYŃSKI
(em. prof. UW)

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

EDUKACYJNA ANALIZA TRANSAKCYJNA

NR 4

Częstochowa 2015

Redaktor naczelny wydawnictwa
Andrzej MISZCZAK

Korekta
Paulina PIASECKA

Redakcja techniczna
Piotr GOSPODAREK

Projekt graficzny okładki
Adrianna SARNAT-CIASTKO

Artykuły zawarte w czasopiśmie recenzowane są anonimowo

Podstawową wersją periodyku jest publikacja książkowa

Czasopismo w wersji elektronicznej opublikowane jest na stronie: www.eat.ajd.czyst.pl

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2015

ISSN 2299-7466

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19
www.ajd.czyst.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl
Objętość: 7 ark. wyd.

SPIS TREŚCI CONTENTS

Od redakcji (Editorial)	7
AT W EDUKACJI (TA IN EDUCATION)	
Włodzimierz ŚWIĄTEK	
Lider w niewoli Trójkąta Dramatycznego	13
The leader captured in the drama triangle (Summary)	33
Kateryna BULHAKOVA, Zarina SEVALNEVA	
Работа с телесным сценарием с помощью любимой детской сказки	35
Praca nad skrypcem somatycznym za pomocą ulubionej dziecięcej bajki (Streszczenie)	43
Work on the somatic script with the use of the favourite childhood fairy tale (Summary)	44
Aleksandra WIECZOREK	
Wykorzystanie analizy transakcyjnej w pracy z młodzieżą	45
The use of transactional analysis in working with youth (Summary)	51
NA POGRANICZU DZIEDZIN (ON THE BORDER)	
Zbigniew WIECZOREK	
Zamki na piasku... czyli fenomen kłamstwa w perspektywie analizy transakcyjnej	55
A Pie in the sky... the phenomenon of lies from the perspective of transactional analysis (Summary)	66
Izabela CHRÓST-JÓŹWIAK	
W gąszczu wiedzy i kultury, czyli człowiek „buszujący” w sieci – o szansach na samokształcenie w cyberprzestrzeni	67
The tangle of knowledge and culture: Humans surfing on the Internet. Chances for self-education in cyberspace (Summary)	85
RAPORTY Z BADAŃ (RESEARCH RAPORTS)	
Agnieszka MOKRZYCKA	
Zabawa jako dodatkowa kategoria strukturalizacji czasu	89
Play as a new category in time structuring (Summary)	99

Zbigniew ŁĘSKI	
Struktura osobowości użytkownika komputera z perspektywy analizy transakcyjnej	101
Personality structure of computer users from the perspective of transactional analysis (Summary)	116
SPRAWOZDANIE (REPORT)	
Edukacyjna analiza transakcyjna na XXI Konferencji PTDE	119
RECENZJE (REVIEWS)	
Wiga BEDNARKOWA	
[rec.] J. Jagieła, A. Sarnat-Ciastko, <i>Dlaczego analiza transakcyjna?</i> <i>Rozmowy o zastosowaniu analizy transakcyjnej w pracy nauczyciela</i> <i>i wychowawcy</i>	125
Jarosław JAGIEŁA	
[rec.] T. White, <i>Working with Drug and Alcohol Users</i>	129
NOTY BIOGRAFICZNE AUTORÓW (ABOUT THE AUTHORS)	133
ZAPOWIEDZI WYDAWNICZE (TO BE PUBLISHED)	137
CZYTEL尼亚 (READING-ROOM)	143

Od redakcji

Kolejny numer „Edukacyjnej Analiza Transakcyjnej” prezentuje liczne grono nowych autorów i osób zaprzyjaźnionych z naszym czasopismem, nie tylko z Polski, ale i z zagranicy. Tom otwiera artykuł Włodzimierza Świąłka omawiający znany w analizie transakcyjnej model Trójkąta Dramatycznego Stephena Karpmana. Autor, znany psychoterapeuta, trener i *coach*, dzieli się w nim swoim wieloletnim doświadczeniem. Wskazuje na fakt uwikłania niektórych liderów i ich podwładnych w role wynikające z owego modelu, a w konsekwencji na zranienia emocjonalne, jakie się z tym wiążą. Jest to tekst ważny nie tylko dlatego, że napisany został w sposób niezwykle profesjonalny, przystępny z odwołaniem się do konkretnych przykładów, ale również dlatego, że zawarte w nim treści mogą znaleźć oczywiste przełożenie na sytuacje szkolne i edukacyjne. Warto zatem, aby z jego istotnym przesłaniem zapoznali się pracownicy oświaty, np. dyrektorzy szkół, nauczyciele czy wychowawcy. Dodajmy jeszcze, że tematyka zaprezentowana w tym artykule znalazła swoje odbicie w czasie spotkania z autorem zorganizowanego przez Zespół Badawczy Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej oraz Studenckie Naukowe Koło Terapeutów, które odbyło się na początku grudnia 2015 roku. Zgromadziło ono wielu uczestników, którzy liczą na to, iż tak ciekawie i korzystnie zapoczątkowana współpraca zaowocuje dalszymi wspólnymi przedsięwzięciami.

W lutym 2011 roku część członków Zespołu Badawczego Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej miała możliwość uczestniczenia w warsztacie psychoterapeutycznym „Twój skrypt życiowy – diagnoza osobowości i skryptu życiowego”, prowadzonym m.in. przez Katerynę Bulhakovą i Zarinę Sevalnevą. Nawiązana w trakcie spotkania znajomość i dalsza współpraca skutkują zamieszczonym w tym numerze artykułem. Mamy nadzieję, że przedstawiona praca terapeutyczna nad skryptem somatycznym z wykorzystaniem ulubionej dziecięcej bajki zainteresuje tych wszystkich, którzy chcą poznać specyficzne metody analizy transakcyjnej. Niestety, jak dotąd w polskiej literaturze odnaleźć można zaledwie kilka publikacji poświęconych temu interesującemu zagadnieniu. Stąd też zamieszczony tekst przyjmujemy z dużym uznaniem. Zainteresowanego czytelnika odsyłamy także do wspomnianych polskojęzycznych pozycji z tego zakresu¹.

¹ Np. J. Santorski (red.) (1995), *Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, Agencja Wydawnicza J. Santorski & Co., Warszawa; J. Jagieła (2003), *Bioskrypt w pracy nauczyciela kultury fizycznej*, [w:] J. Rodziewicz-Gruhn (red.), *Bio-kulturowe uwarunkowania rozwoju, sprawności i zdrowia*, Wydawnictwo WSP w Częstochowie, Częstochowa, s. 434–443; M. Matkowski (1995), *Proces skryptowy i koncepcja miniskryptu*, [w:] J. Santorski (red.), *Ciało i charakter...*, s. 81–88.

Leonhard Schleger, autor wielu artykułów w piśmie naukowym poświęconym analizie transakcyjnej „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, ukazującym się w uniwersyteckim środowisku Paderborn, nie omieszczał zagadnieniu poruszanemu przez Katerynę Bulhakovą i Zarinę Sevalnevą poświęcić nieco uwagi w swoim leksykalnym opracowaniu². Twierdzi on, że od dorosłych zależy, jak małemu dziecku ukazywany jest świat baśni – świat gigantów i potworów, miłości, ale też złych wróżek lub czarownic. Ten rodzaj dziecięcego doświadczenia stanowi podstawę tworzenia się skryptu. Jednym z zadań terapeuty – pisze Schleger – jest dowiedzenie się za jakimi bajkami i mitami podąża pacjent, na tej podstawie można odgadnąć ewentualne konsekwencje, do jakich może zmierzać proces leczenia.

Z kolei Aleksandra Wieczorek dzieli się z nami doświadczeniami i przemysleniami dotyczącymi korzyści, jakie może czerpać opiekun kolonijny, ale zapewne także nauczyciel czy wychowawca, ze znajomości analizy transakcyjnej w pracy z młodzieżą. Konkluzje, do jakich dochodzi są ciekawe, i ośmielę się również powiedzieć: niezwykle dojrzałe, co w przypadku autorki będącej studentką drugiego roku psychologii zaskakuje, dziwi, ale też w sposób nieskrywany cieszy cały zespół redakcyjny.

Dalsze artykuły niniejszego wydania naszego czasopisma sytuują się niejednokrotnie na pograniczu dziedzin, jak nazwaliśmy ów dział periodyku, w którym zostały zamieszczone. Pragniemy coraz konsekwentniej publikować w następnych numerach prace, które nie zawsze mieszczą się ściśle w konwencji AT, ale są tematycznie z nią zbieżne. Mamy przekonanie, że takie przedsięwzięcie otworzy łamy pisma zarówno na nowe środowiska autorów, jak również będzie działało inspirująco dla tych, którzy być może nadmiernie niejako zastygli w hermetycznym paradygmacie analizy transakcyjnej. Tekst Zbigniewa Wieczorka z całą pewnością takim celom służy. Jest artykułem inspirującym, czasami też, jak zwykle w przypadku tego autora, przekornym i ożywczym.

Podobnie artykuł Izabeli Chróst-Józwiak, która, wydawać by się mogło, daleko odchodzi od typowej tematyki związanej z analizą transakcyjną. Okazuje się jednak, że wnikliwe odczytanie jej tekstu uświadamia nam, że również w tym wypadku AT znajduje swoje interesujące wykorzystanie. Być może wytycza też nowe drogi dla dalszych niekonwencjonalnych poszukiwań. W przypadku tej wypowiedzi nie sposób nie zauważyć, że w dużym stopniu koresponduje ona z innym artykułem zamieszczonym w tym numerze, jakim jest oparta na dogłębnych badaniach publikacja Zbigniewa Łęskiego *Struktura osobowości użytkownika komputera z perspektywy analizy transakcyjnej*. W sposób niebudzący wątpliwości przychodzi do głowy myśl, że oba te opracowania mogą zapoczątkować nowy nurt badań nad aplikacjami AT. Byłoby to analizowanie

² L. Schleger, *Märchen und Mythen*, [w:] *Handwörterbuch der Transaktionsanalyse*, DSGTA.ch, s. 194–195, http://www.strippenstrolch.de/downloads/HWB_gesamt_150.pdf [stan z 24.08.2015].

współczesnych form komunikacji, związanych z cyberprzestrzenią, z zastosowaniem pojęć i modeli transakcyjnych. Jest to niezwykle ciekawa perspektywa, zapierająca wręcz dech w piersiach. Zobaczmy jednak, czy w najbliższym czasie przyniesie jakieś wymierne rezultaty i okaże się płodna poznawczo.

Artykuł Agnieszki Mokrzyckiej *Zabawa jako dodatkowa kategoria strukturalizacji czasu* powraca natomiast do tradycyjnie wyodrębnionych w analizie transakcyjnej form psychologicznego spędzania czasu. Uzupełnia jednak ten zestaw o jeszcze jedną kategorię, jaką jest zabawa. Badania autorki wskazują, że wśród studentów jest to jeden z dominujących sposobów, w jaki wypełniają oni swój czas. Ktoś mógłby przekornie skonstatować: czyż może to dziwić? Wszak okres studiów to czas swawoli, braku wielu „dorosłych” obowiązków czy przypisanych starszym trosk i kłopotów. Nie sposób jednak, niekoniecznie nadmierne krytycznie, zastanowić się nad konsekwencją tego stanu rzeczy, szczególnie jeśli porównamy obszar zabawy z innymi (bardziej konstruktywnymi) formami strukturalizacji czasu. Z tego powodu cieszyć może fakt, że wycofanie i gry interpersonalne zajmują w tym rankingu ostatnie miejsca.

Jak zwykle w naszym czasopiśmie nie zabrakło recenzji książek, na które warto zwrócić uwagę, poszerzając swoją wiedzę na temat analizy transakcyjnej. Znaleźć można także zapowiedzi nowych pozycji w „Bibliotece Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej”.

Na łamach naszego czasopisma debiutuje nowa rubryka, poświęcona sprawozdaniom na temat znaczących wydarzeń, jakie miały miejsce w ostatnim czasie, a dotyczą interesującej nas problematyki. W tym numerze pojawia się informacja o obecności sekcji edukacyjnej analizy transakcyjnej na XXI Konferencji Polskiego Towarzystwa Diagnozy Edukacyjnej, która miała miejsce w Bydgoszczy we wrześniu 2015 roku i była poświęcona różnorodnym zastosowaniom diagnozy edukacyjnej.

Na koniec pragniemy poinformować, że nastąpiły pewne zmiany w składzie redakcji. Na stanowisko zastępcy redaktora naczelnego powołano dr Adriannę Sarnat-Ciastko, której wkład pracy w powstanie i istnienie tego pisma jest niebagatelny. Dodajmy jeszcze, że nowo mianowana Pani Redaktor przed kilkunastoma miesiącami obroniła pracę doktorską z zakresu edukacyjnej analizy transakcyjnej (*Tutoring w polskim systemie oświaty. Badania nad rozwojem metody tutoringowego ze szczególnym uwzględnieniem efektów jej stosowania dla nauczyciela i ucznia w ujęciu analizy transakcyjnej*). Praca zyskała ocenę wyróżniającą Rady Wydziału Pedagogicznego Akademii Ignatianum w Krakowie, ponadto wspomniana dysertacja została nominowana do nagrody Polskiego Towarzystwa Diagnozy Edukacyjnej i otrzymała główne wyróżnienie. Cały Zespół gratuluje znaczących osiągnięć Laureatce, co jednocześnie zobowiązuje nas – nie bez pewnej dozy zazdrości – do dalszych starań i wysiłku w dziedzinie, która tak bardzo pochłonęła nas w ostatnich latach.

Dumą napawa jednak fakt, że realizowane przez nas działania nie umykają uwadze międzynarodowemu środowisku analityków transakcyjnych. W ostatnim numerze biuletynu „The Script”, które wydawane jest w Stanach Zjednoczonych przez Międzynarodowe Towarzystwo Analizy Transakcyjnej (*International Transactional Analysis Association*) ukazał się obszerny artykuł prezentujący dorobek naszego Zespołu³. Tego typu publikacja budzi nadzieję, że w przyszłości czekają nas nowe interesujące projekty, których efekty będą opisywane na łamach kolejnych numerów „Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej”.

Czekając na nowych autorów oraz czytelników, przystępujemy do kompletowania kolejnego, tym razem już piątego, numeru periodyku.

Jarosław Jagieła
Redaktor Naczelny

³ Z tekstem można zapoznać się na stronie: <https://www.itaaworld.org/sites/default/files/itaa-pdfs/the-script/script-2016/ITAA%20The%20Script%202016-02.pdf>.

NOTY BIOGRAFICZNE AUTORÓW

Dr hab. WIGA BEDNARKOWA, prof. AJD

Pedagożka i językoznawczyni (polonistka), czerpiąc inspiracje z *cognitive science*, proponuje mariaż językoznawstwa kognitywnego z dydaktyką, co sprzyja podnoszeniu jakości i zwiększaniu efektywności uczenia się, a co za tym idzie – upodmiotowieniu uczennicy/ucznia i przyczynia się nie tylko do językowego rozwoju człowieka. Autorka wielu artykułów i książek, m.in. *O talentach w szkole, czyli 7 Wspaniałych* (2010); *O!Słoń przed stopniami. O!Słoń przed stopniami! O szkolnym ocenianiu* (2000; 2005), oraz tłumaczka książek znanego kanadyjskiego psychoedukatora profesora Égide’a Royera (*Jak kameleon na szkockiej spódniczce, czyli jak uczyć „trudnych” młodych, nie wykańczając siebie*, 2009; *Jak być dobrym rodzicem*, 2009).

Dr hab. JAROSŁAW JAGIELA, prof. AJD

Pedagog społeczny i psychoterapeuta. Kierownik Zespołu Badawczego Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej w Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Wykładowca w Katedrze Psychopedagogiki Akademii Ignatianum w Krakowie. Redaktor naczelny rocznika „Edukacyjna Analiza Transakcyjna” i „Biblioteki Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej”. Autor 20 książek i ponad 300 artykułów naukowych i popularnonaukowych.

KATERYNA BULHAKOVA

Certyfikowany analityk transakcji, trener i superwizor psychoterapii (IITCTA-II). Mieszka i pracuje w Kijowie na Ukrainie.

Mgr IZABELA CHRÓST-JÓŹWIAK

Pedagog, psychoterapeuta. Pracuje w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym, prowadząc psychoterapię dynamiczną młodzieży pod superwizją. Poza psychoterapią interesuje się światem wirtualnym oraz płynącymi z niego możliwościami i zagrożeniami dla funkcjonowania człowieka. W wolnych chwilach czyta książki i lubi kulinarne eksperymenty.

Dr ZBIGNIEW ŁĘSKI

Doktor nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki. Dydaktyk specjalizujący się w zagadnieniach związanych z technologią kształcenia oraz edukacją medialną. Adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Społecznej i Terapii Pedagogicznej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Członek Zespołu Badawczego Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej.

Mgr AGNIESZKA MOKRZYCKA

Absolwentka pedagogiki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

ZARINA SEVALNEVA

W trakcie certyfikacji w zakresie analizy transakcyjnej (CTA), prowadzi prywatną praktykę psychologiczną. Mieszka w Kijowie na Ukrainie.

Mgr WŁODZIMIERZ ŚWIĄTEK

psycholog, psychoterapeuta, trener, coach i facylitator. Prowadzi szkolenia i warsztaty rozwojowe z zakresu rozwijania umiejętności przywódczych, rozwijania kreatywności i innowacyjności, budowania i rozwoju zespołów, efektywnej komunikacji i rozwiązywania konfliktów, facylitacji procesów grupowych dla zespołów. Wspiera także rozwój menedżerów i liderów oraz ich zespołów poprzez sesje coachingowe (*executive coaching*, *team coaching*). Prowadzi „miękki” mentoring dla początkujących przedsiębiorców (tzw. *Startup mentoring*). Uczestniczył w wielu międzynarodowych szkoleniu trenerów, m.in. „The Role of the Facilitator” (Impact International oraz Lancaster University – Anglia, 2005). Wykładowca w szeregu warszawskich uczelni m.in. Uniwersytet SWPS, UW, Warsaw Executive Master of Business Administration (WEMBA) w SGH we współpracy z Carlson School of Management University of Minnesota, USA. Uzyskał tytuł Practitioner Coach Diploma w Noble Manhattan Coaching (Oxford, Anglia) i posiada akredytację International Institute of Coaching & Mentoring oraz status superwizora i mentor coacha NMC w skali międzynarodowej. Posiada także wszechstronne i bogate doświadczenie w zakresie prowadzenia projektów szkoleniowych dla liderów, bazujących m.in. na modelu Wszechstronnego Przywództwa (*Versatile Leadership*) B. Kaplana i R. Kaisera, koncepcji M. Watkina, modelach Act of Leadership oraz Leadership in Action. Przez wiele lat szkolił także trenerów w ramach specjalnych programów Train the Trainers (m.in. w Akademii Trenera Zmiany). Autor wielu artykułów publikowanych m.in. w takich czasopismach, jak: „Meritum – Przegląd Konsultingowy”, „Personel i Zarządzanie”, „Zarządzanie Zasobami Ludzkimi” oraz przewidzianych wkrótce do druku, np. w „Human Resource Management”.

ALEKSANDRA WIECZOREK

Studentka drugiego roku psychologii, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, planowana specjalność – psychologia kliniczna. Zainteresowania: analiza transakcyjna, hipoterapia, jazda konna.

Dr ZBIGNIEW WIECZOREK

Pedagog społeczny i socjolog, doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Społecznej i Terapii Pedagogicznej. Piętnastoletnie doświadczenie w prowadzeniu treningów asertywności oraz treningów umiejętności społecznych. Zainteresowania zawodowe koncentrują się wokół szeroko rozumianej komunikacji społecznej oraz wykorzystania technik różnych szkół terapeutycznych w procesach samorozwoju i uczenia się nowych zachowań. Zainteresowania prywatne to jazda na rowerze, wspinaczka skałkowa i turystyka górską.

ZAPOWIEDZI WYDAWNICZE

Dorota Gębuś, Anna Pierzchała,
***Twórczy nauczyciel, aktywny uczeń – analiza transakcyjna jako
narzędzie doskonalące kompetencje zawodowe pedagoga***

Kompetencje społeczne to jedno z podstawowych narzędzi pracy każdego pedagoga (jeśli nie główne). Istotą skutecznego procesu edukacyjnego jest bowiem pozytywna i wzajemnie satysfakcjonująca relacja pomiędzy uczniem i nauczycielem. W książce autorki podjęły próbę interdyscyplinarnej charakterystyki tejże relacji i czynników ją determinujących, odnosząc się jednocześnie do pedagogiki twórczości i analizy transakcyjnej. W oparciu o badania własne prezentują zależność pomiędzy strukturą Ja drugiego stopnia w analizie transakcyjnej, cechami osobowości twórczej, a podejściem do rozwiązywania problemów, przenosząc swoje rozważania na obszar edukacyjny. Wskazują jednocześnie na możliwości analizy transakcyjnej w rozwijaniu kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie kształtowania tzw. umiejętności miękkich, będących podstawą pozytywnych relacji. Zwracają uwagę, że umiejętne korzystanie z zasobów struktury Ja jest podstawą rozwijania autonomii własnej nauczyciela, ale także wspierania jej rozwoju u ucznia. Sprzyja to eliminacji zachowań pasywnych oraz kształtowaniu samodzielności wychowanków.

Zbigniew Łęski,
Komputery i osobowość z punktu widzenia analizy transakcyjnej

W czasie krótszym niż życie jednego pokolenia przestrzeń społeczna, w jakiej funkcjonujemy, została poszerzona o tak zwaną cyberprzestrzeń. Nowe media zdominowały nasze otoczenie, nadając zupełnie nową jakość pracy, rozrywce, komunikowaniu się. Przy czym o ile od strony technicznej jesteśmy w stanie dokładnie opisać to, czym są nowe technologie, o tyle od strony ich oddziaływania na rozwój człowieka, jego psychikę, postawy, stosunek do otoczenia wciąż

nie potrafimy nadążyć za tempem, w jakim komputeryzowana jest nasza rzeczywistość. Jeszcze pod koniec XX wieku B. Reeves i C. Nass przeprowadzili cały szereg eksperymentów, które jednoznacznie udowodniły, iż w kontakcie z mediami (a w szczególności z komputerem) człowiek zachowuje się tak samo jak w kontakcie z rzeczywistością i z drugim człowiekiem. Niestety, do tej pory nie pojawiły się żadne opracowania, które podjęłyby próbę dalszego opisanie tej specyficznej relacji. A skoro mamy do czynienia z relacją, to zapewne użytkownik ma tendencję do przypisywania komputerowi pewnej określonej struktury osobowości. Jej określenie oraz sprawdzenie, na ile jest ona zależna od takich elementów, jak sposób i cel, w jakim wykorzystujemy urządzenie, poziom umiejętności jego obsługi, czy też struktura osobowości samego użytkownika, mogą w znacznej mierze wpłynąć na zrozumienie istoty oddziaływania nowych mediów na odbiorcę, przyczyniając się tym samym zarówno do zwiększenia ich skuteczności tam, gdzie może to być przydatne (np. na gruncie nauki, pracy czy wymiany informacji), jak i do lepszego zrozumienia i przeciwdziałania wielu zagrożeniom, jakie za sprawą cyberprzestrzeni pojawiły się w naszym otoczeniu. Autor postanowił przyjrzeć się temu zjawisku z perspektywy analizy transakcyjnej. Teoria ta jest w stanie dostarczyć badaczowi zarówno narzędzi pozwalających na zbadanie interesujących nas obszarów, jak i terminologii, która umożliwi przejrzysty i zrozumiały opis wyciągniętych w toku badań wniosków.

Zbigniew Wieczorek,
***Z kim rozmawiam? Komunikacja interpersonalna –
style i struktury***

Jeden z aksjomatów komunikacyjnych mówi o tym, że nie możemy się nie komunikować, czyli komunikujemy się w zasadzie przez cały czas, niezależnie od tego, czy jesteśmy tego świadomi, czy nie. Proces porozumiewania się można opisać przez pryzmat zasad poprawnej komunikacji. Wtedy wymiana informacji zdaje się zależeć w pełni od naszej wiedzy i woli. Można też spojrzeć na to, co dzieje się między ludźmi, z perspektywy mechanizmów psychologicznych, które rządzą naszym wnętrzem. Wtedy komunikowanie się wydaje się bardziej złożone, opisujemy obszary, o których trudno mówić, i te, które nie zawsze zależą od naszej woli. Książka *Z kim rozmawiam...* opisuje proces komunikacji z perspektywy wybranych teorii komunikowania się i wybranych szkół terapeutycznych, które wiedzę tę wykorzystują w praktyce.

Adrianna Sarnat-Ciastko,
Relacje tutorskie w polskiej szkole w ujęciu analizy transakcyjnej

Tutoring, będący zmianą wprowadzającą indywidualne wychowawstwo do polskich szkół, od 2008 roku jest w coraz większym stopniu obecny w rodzimym systemie oświaty. Poszczególne placówki widzą w nim szansę na poprawę poczucia bezpieczeństwa uczniów i nauczycieli w szkole, wzrost efektywności nauczania, poprawę frekwencji, zmniejszenie liczby zachowań agresywnych, czy też narzędzie do budowania dobrej atmosfery, opartej na wzajemnym zaufaniu i poszanowaniu godności. W tej perspektywie autorka podjęła trud weryfikacji powyższych postulatów. Zdecydowała się na komparację doświadczeń tutorów szkolnych i wychowawców klasowych, a także ich podopiecznych (ogółem ponad 600 osób) w odniesieniu do wybranych aspektów analizy transakcyjnej. Przyglądając się charakterystyce poszczególnych grup (stany Ja, pozycje życiowe, elementy zapisu skryptowego) oraz ich wzajemnych relacji (analiza transakcji, znaków rozpoznania i strukturalizacji czasu), dopełniła tym samym obraz metody tutoring szkolnego zawarty w publikacji *Tutoring w polskiej szkole*.

CZYTELNIA

Nowość wydawnicza

Adrianna Sarnat-Ciastko, *Tutoring w polskiej szkole*

Prezentowana praca jest owocem naukowej ciekawości, która popchnęła autorkę do zweryfikowania efektywności tutoringu w polskim systemie oświaty. Jest także próbą przybliżenia źródeł tej metody oraz innych, pozaszkolnych przestrzeni jej rozwoju. To obraz uchwycony w określonym czasie, w trakcie krystalizowania się definicji, przez co w sposób dogłębny i wielowarstwowy, pokazujący tutoring szkolny w swoistym procesie powstawania. To także zbiór portretów osób podejmujących się wdrażania zmiany, którą niesie tutoring: jej projektantów, trenerów, szkolnych liderów, tutorów i ich podopiecznych. To przestrzeń dla prezentacji szkół publicznych, które zdecydowały się stworzyć warunki do zaistnienia tej metody i zaadaptowały ją do własnych możliwości.

Książka *Tutoring w polskiej szkole* to wyjątkowe studium przypadku metody tutoringu szkolnego, którego celem jest bez wątpienia personalizacja procesu wychowania i nauczania. To bogate źródło inspiracji dla osób poszukujących innowacyjnych rozwiązań, które zostały sprawdzone w praktyce, ale także zestawienie danych szczególnie ważnych z punktu widzenia nauczycieli-tutorów oraz ich podopiecznych z ponad trzystu szkół, które zetknęły się z tą metodą.